

Nordplus

Samarbejde mellem
uddannelsesinstitutioner
i Norden og Baltikum

- Nordplus Junior
- Nordplus Videregående Uddannelse
- Nordplus Voksen
- Nordplus Horizontal
- Nordplus Nordens Sprog

Nordplus

Samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner
i Norden og Baltikum
Joan Rask og Henrik Neiiendam Andersen

US2019:416

© Nordplus 2019

Layout: Studio Bjørn Ortmann

Omslagsfoto: Michael Funch, Norden.org

Nordplus

Nordplus er Nordisk Ministerråds program for støtte af samarbejde og mobilitet mellem uddannelsesinstitutioner på tværs af de nordiske og baltiske lande.

Nordplus er en af de største initiativer i det nordiske uddannelsessamarbejde, og programmet støtter institutionernes samarbejde inden for hele uddannelsesområdet, fra børnehave og grundskole til videregående uddannelse og voksenuddannelse.

Nordplus etableredes i 1988 og har i over 30 år understøttet det nordiske uddannelsessamarbejde og samhørigheden mellem de nordiske lande. I 2008 kom de baltiske lande med i Nordplus.

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier lande imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Nordisk Ministerråd

Nordens Hus

Ved Stranden 18

1061 København K

www.norden.org

Download og bestil nordiske publikationer:

www.norden.org/nordpub

Nordplus

Samarbejde mellem
uddannelsesinstitutioner
i Norden og Baltikum

- Nordplus Junior
- Nordplus Videregående Uddannelse
- Nordplus Voksen
- Nordplus Horizontal
- Nordplus Nordens Sprog

INDHOLD

Forord	5
Nordplus	6
Nordisk og baltisk uddannelsessamarbejde	
Fakta om Nordplus	
Nordplus i tal	8
Nordplus JUNIOR	10
Unge hylder forskellighed – de kan, og de vil gerne	
Fakta om Nordplus JUNIOR	
Nordplus VIDEREGÅENDE UDDANNELSE	16
Læreruddannelser i Arktis skaber fælles viden og nye uddannelser	
Fakta om Nordplus VIDEREGÅENDE UDDANNELSE	
Nordplus VOKSEN	22
Sport åbner fællesskaber for flygtninge og immigranter	
Fakta om Nordplus VOKSEN	
Nordplus HORIZONTAL	28
Klimaforandringer er på skoleskemaet	
Fakta om Nordplus HORIZONTAL	
Nordplus NORDENS SPROG	34
Sprogteknologierne forandrer sprogundervisningen	
Fakta om Nordplus NORDENS SPROG	

MINISTERENS FORORD

↑ Lilja Alfreðsdóttir, Islands minister for
uddannelse, forskning og kultur
Foto: Sigurjón Sigurjónsson ljósm

← Foto: Yadid Levy / Norden.org

I det oldislandske kvad Hávamál lyder det: "Ene dén véd, som vandrer vide", og det må man i sandhed sige gælder målsætningen for Nordplus, det nordiske uddannelsesprogram om mobilitet, idet disse ord afspejler en af det nordiske samarbejdes hovedmålsætninger.

Som det fremgår af Nordisk Ministerråds rapport "Ett värdefullt samarbete" fra 2017, blev omkring 3.000 indbyggere i de nordiske lande spurgt om deres syn på nordisk samarbejde. Af rapporten fremgår den positive indstilling til det nordiske samarbejde – ikke mindst på uddannelsesområdet – der råder blandt folk i Norden. Blandt de unge mente omkring halvdelen af deltagerne, at mobilitet inden for Norden er et af de vigtigste udbytter af samarbejdet.

Det er unægtelig et glædeligt resultat at se, at mere end ca. 9.000 elever og lærere hvert år deltager i studieudveksling inden for Norden, finansieret af Nordplus, Nordisk Ministerråds største program på uddannelsesområdet.

Vigtigt er det desuden, at ud over de fem nordiske lande er også Åland, Færøerne og Grønland samt de tre baltiske lande med i Nordplus. Det er udtryk for omfanget af programmets aktivitet og for landenes forpligtelser til at samarbejde på uddannelsesområdet.

Vi ved, at uddannelse er et livslangt projekt, og at studier kan foregå på forskellig vis. Livslang læring er ikke begrænset til institutioner eller steder, og nu til dags er det nemmere at få kompetencer vurderet, uanset hvordan de er opnået. I en tid med store forandringer må vi alle tænke på vores egen kompetence- og kundskabsudvikling og lade vores nysgerrighed og videbegær vise vej. Overalt finder man et utal af muligheder for uddannelse, og den store udfordring bliver at være i stand til at vælge og vrage blandt et hav af informationer og at kende sine rettigheder og interesser. Udført på den rigtige måde kan udvidet uddannelse i bredeste forstand være et værktøj til lighed og udbytte for alle.

I perioden 2019-2020 vil Nordplus sætte fokus på „Digitale kompetencer og digital problemløsning – forberedelse af elever, studerende og voksne til det digitale samfund“. Den hurtige teknologiske udvikling påvirker læring og uddannelse, en udfordring som alle de nordiske lande står overfor. Derfor er det helt oplagt at arbejde sammen om formidling af viden og kundskaber.

Sidste år fejrede Nordplus 30 års jubilæum i det nordiske samarbejde og også 10 års jubilæum for nordisk-baltisk samarbejde på uddannelsesområdet. Nordplus er uomtvisteligt et flagskib for Nordisk Ministerråd, og jeg glæder mig til at fortsætte samarbejdet i de kommende år.

NORDPLUS – NORDISK OG BALTISK UDDANNELSESSAMARBEJDE

Nordplus er Nordisk Ministerråds mobilitets- og netværksprogram for uddannelsesområdet i de nordiske og baltiske lande.

Hvert år uddeles der ca. 9,6 millioner euro i tilskud til udvekslinger, projekter og netværk. Det betyder, at omkring 9.000 elever, studerende og undervisere kan tage på udveksling hvert år. Ud over det kulturelle møde, samarbejdes der i et uddannelsesperspektiv om alt fra klima og bæredygtighed til integration, digitalisering og sprog – bare for at nævne nogle områder.

Studerende samarbejder i projekter, hvor de bliver klogere på et fagligt område. Lærere og undervisere udvikler nye metoder og tilgange til deres undervisning. NGO'er og virksomheder samarbejder med organisationer, uddannelser og specialenheder om udvikling af specifikke løsninger, der kræver ekspertviden. Alle projekter handler overordnet om læring og uddannelse, og fundamentet er udveksling af viden, netværk og samarbejde på tværs af landene i Norden og Baltikum.

Nordplus er åben for en mangfoldighed af temaer og ideer, som ansøgerne selv finder relevante.

Mange initiativer i Nordplus søger at finde løsninger på de emner og problemstillinger, som er på dagsordenen i den uddannelsespolitiske debat i de nordiske og baltiske lande: Det er fx klimaforandringerne og bæredygtig udvikling, inklusion og integration, entreprenørskab, aktivt medborgerskab og nordisk sprog og kultur, blot for at nævne nogle få. Og eksemplerne fra Nordplus, som præsenteres i denne publikation, afspejler dette.

Til inspiration for de mange ansøgere satte Nordplus i 2017-2018 fokus på integration af flygtninge og indvandrere, og for årene 2019-2020 er det digitalisering og digital problemløsning med henblik på at forberede børn, unge og voksne til det digitale samfund, som er i fokus.

Verden omkring os
forandrer sig, og derfor
bliver det nordisk/
baltiske samarbejde
snarere mere aktuelt
- end mindre

— Dagfinn Høybråten

FAKTA

Nordplus støtter samarbejde inden for uddannelsesområdet mellem de nordiske og baltiske lande.

- tilskud til netværk, projektsamarbejder og udvekslinger
- tilskud inden for alle uddannelsesområder, fra grundskole til videregående uddannelse og voksenuddannelse
- i alt 9,6 millioner euro uddeles årligt i tilskud
- cirka 600 ansøgninger hvert år, heraf opnår cirka 400 tilskud
- ca. 3.000 universiteter, professionshøjskoler, skoler og andre deltager hvert år i Nordplus
- ca. 9.000 elever, studerende og undervisere er hvert år på udveksling i et andet nordisk eller baltisk land med støtte fra Nordplus
- årlig frist for at søge Nordplus er 1. februar

På www.nordplisonline.org finder du ansøgningsformular, vejledning og information om Nordplus-kontorer i hvert land.

Nordplus - 2012-2017 og fremover

I 2018 gik Nordplus ind i en ny femårig programperiode, der løber til og med 2022. Samtidig var det i 2018 30 år siden, at Nordplus blev dannet. Dagfinn Høybråten, generalsekretær for Nordisk Ministerråd har fulgt udviklingen af det baltisk-nordiske samarbejde på tæt hold – ikke kun hos Nordplus, men hos alle institutioner under Nordisk Ministerråd.

"Nordplus har helt sikkert gjort en forskel på individ-niveau, og det er ganske unikt. Hvert år er der nye deltagere, som får mulighed for at dele erfaringer og anvende det i hverdagen – det er som ringe i vandet, og det skaber en flot positiv spiral," siger Dagfinn Høybråten.

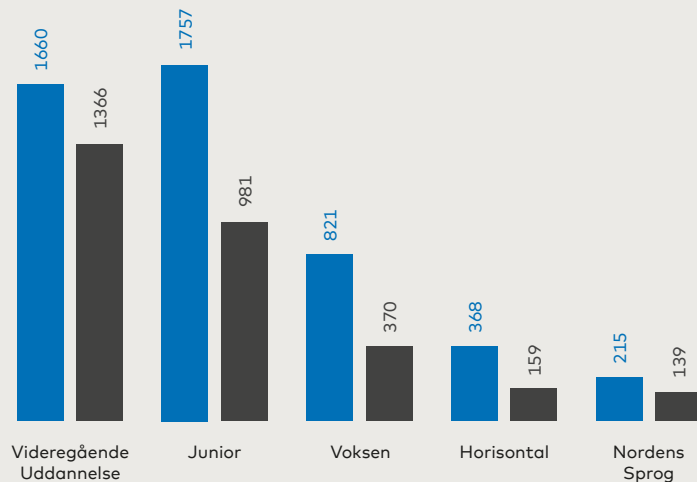
Nordplus er et af de absolut største programmer under Nordisk Ministerråd.

"Verden omkring os forandrer sig, og derfor bliver det nordisk/baltiske samarbejde snarere mere aktuelt – end mindre. I Nordisk Ministerråd satser vi mere på dette område, end vi gjorde for få år siden," siger Dagfinn Høybråten.

Siden 2008 har de tre baltiske lande været en del af Nordplus. Institutioner fra de baltiske lande deltager i dag på lige fod med institutioner fra de nordiske lande, og de baltiske institutioner kan søge i alle Nordplus's programmer.

"På uddannelsesområdet er samarbejdet mellem Baltikum og Norden godt forankret. Helt konkret er der ligeværdighed i økonomien – og vi gennemfører helt systematiske evalueringer, der viser, at Nordplus er et af de mest folkeligt forankrede projekter, vi har," siger Dagfinn Høybråten.

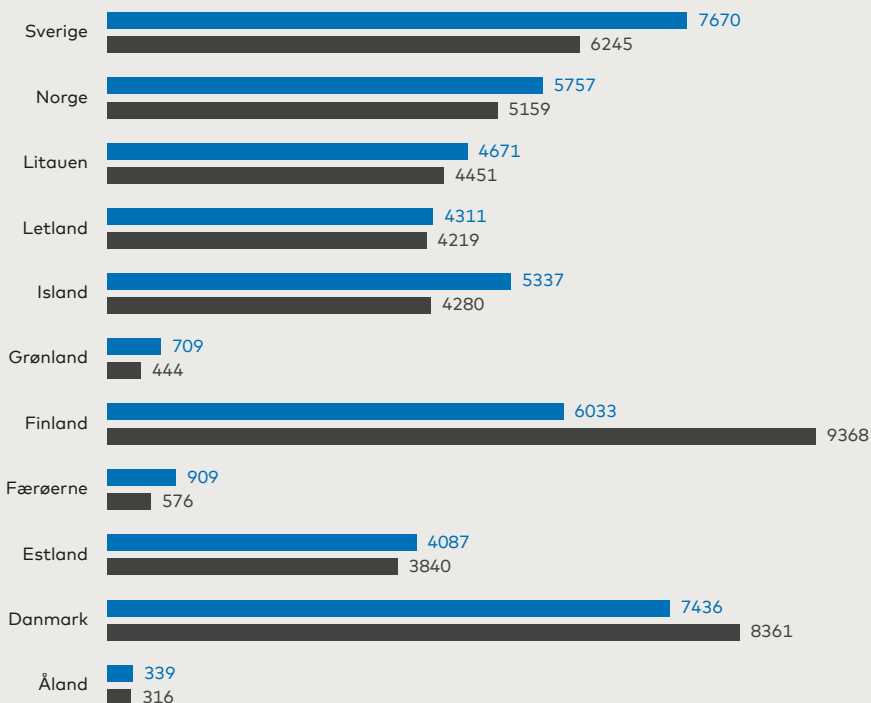
NORDPLUS I TAL

Antal projektansøgninger i perioden 2012-2018

Nordplus har i perioden 2012-2018 modtaget i alt 4.821 ansøgninger, hvoraf 3.015 fik tildelt midler. I 2018 var antallet på 628, heraf fik 415 aktiviteter tildelt midler.

■ Ansøgt ■ Tildelt

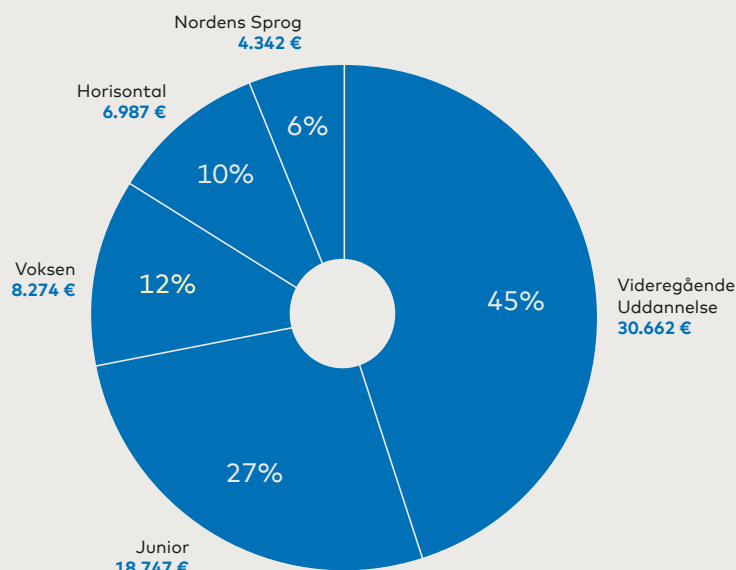
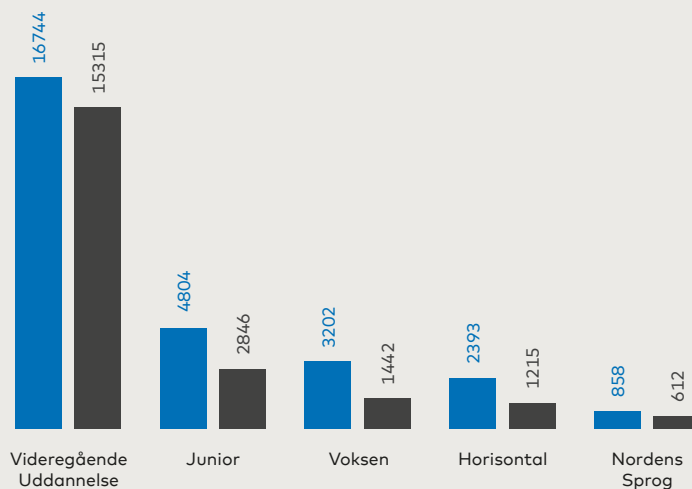
Mobilitet pr. land i perioden 2012-2016

Antallet af elever, studerende, undervisere m.v., der har deltaget i mobilitetsaktiviteter.

I alt deltog 47.259 personer i mobilitet i perioden 2012-2016.

Tallene gælder gennemførte ophold. 2016 er seneste år, som er helt afsluttet, da mobilitetsprojekter kan være flerårige. Forventningen for 2017 og 2018 er, at de er på samme niveau som tidligere år.

■ Ind i landet ■ Ud af landet

Antal organisationer

I perioden 2012-2018 ansøgte 28.001 partnere om støtte, heraf fik 21.430 tildelt midler.

I 2018 modtog Nordplus i alt ansøgninger fra 3.945 partnere og heraf fik 3.151 tildelt midler.

Til sammenligning var der i 2008 ansøgninger fra 2.223 partnere og dengang blev der tildelt midler til 2.220 partnere.

Tallene inkluderer organisationer, der indgår i ansøgninger flere gange inden for det enkelte år og hen over årene.

■ Ansøgere ■ Tildelte

Tildelte midler i 1000 euro i perioden 2012-2018

Nordplus er et af de største programmer under Nordisk Ministerråd. Der uddeles ca. 9,5 millioner euro årligt til projekter, netværk, udveksling og mobilitet inden for uddannelse.

I 2018 blev der søgt for mere end 24 mio. euro, og der blev i alt uddelt midler for 9,5 mio. euro.

VIDSTE DU

→ ... at Nordplus sendte 9.014 personer på udveksling i et andet nordisk/baltisk land i 2016?

→ ... at Nordplus har en partnersøgningsdatabase, hvor du kan præsentere din profil og dine projektideer og samtidig søge efter partnere i de andre nordiske og baltiske lande? Måske er det dig og din institution, der mangler!

NORDPLUS **JUNIOR**

UNGE HYLDER FORSKELLIGHED — DE KAN, OG DE VIL GERNE

Af Joan Rask

Elever på erhvervsskoler i Norden og Baltikum har undersøgt forskelle, ligheder og muligheder – uanset om det handler om religion, seksualitet, generationer, social status, fysiske/psykiske handicap eller etnicitet – og de er vilde med det.

Et samfund skal måles på, hvordan det behandler deres svageste. Det er oprindeligt den engelske socialforsker Peter Townsend, der har sagt det, og nu har et Nordplus Junior projekt med klasseudveksling gravet dybt i emnet. Seks skoler, seks nationer - og 89 elever og 35 lærere har været på udveksling.

Heli Heimo er international koordinator på Haapsalu Vocational Education and Training Centre. Haapsalu er en mindre kystby ca. 100 kilometer vest for Tallinn. Skolen rummer ca. 800 elever, 90 ansatte og udbyder erhvervsuddannelser for eksempel inden for hotel og restaurant, social og sundhed, kontor og byggeri. Heli Heimo har været her i ti år, og i den tid er skolen blevet mere og mere international. Og det er der en årsag til.

"Normalt går eleverne bare i skole, de lærer om deres fremtidige job, og de laver en masse praktisk arbejde, men de gør ikke så meget andet. Disse internationale projekter støtter, at de kan være kreative, at de kan tale sammen og øve deres kommunikative færdigheder, deres engelskundskaber og arbejde sammen med andre på deres egen alder," siger hun.

Nordplus Junior projektet "Promote Tolerance - Celebrate Diversity" har seks hovedområder. Den overordnede vision er at reducere social eksklusion og at medvirke til, at unge bliver mere tolerante og åbne over for mennesker, der er anderledes. Der er i alt seks forskellige del-temaer. Et til hver skole/land: køn og seksualitet, handicap, religiøs mangfoldighed, social status, race og etnicitet, alder og dialog mellem generationer.

"Immigranterne bringer nye ideer frem, nye tanker, nye færdigheder og nye kontakter. Det kan det lokale samfund nyde godt af."

— Bryan Roberts

→ **NORDPLUS JUNIOR**
NORDPLUS VIDEREGÅENDE UDDANNELSE
NORDPLUS VOKSEN
NORDPLUS HORIZONTAL
NORDPLUS NORDENS SPROG

Da Estland var vært, besøgte de nordiske og baltiske gæster et bosted for handicappede sammen med de estiske elever. Skolen valgte at arbejde med handicap i inkluderende lokalsamfund, fordi byen i forvejen har en skole for handicappede og et rehabilitationscenter.

"På vores skole underviser vi også elever med mindre handicap – det er vi specialiserede i. Det var derfor, vi ønskede dette emne, fordi jeg følte, at vores skole er meget stærk på dette område, og at vi har noget at vise de andre," siger Heli Heimo.

Hun fortæller, at de studerende og beboerne fra bostedet malede små tasker, og alle sad sammen ved bordene og malede.

"Det var interessant, fordi normalt sidder man ikke ved det samme bord som de psykisk handicappede. Det var svært at kommunikere, men alle ville det så gerne, og alle hjalp til med at oversætte," siger Heli Heimo.

Bagefter var både de estiske elever og deres nordiske og baltiske gæster begejstrede.

↑ Deltagere i Nordplus projektet "Promote Tolerance - Celebrate Diversity" deltog i workshop med psykisk handicappede i Haapsalu, Estland.
Foto: Heli Heimo, Haapsalu Vocational Education and Training Centre

"På vores skole underviser vi også elever med mindre handicap – det er vi specialiserede i."

— Heli Heimo

"I begyndelsen var vores elever lidt bange, men da de gik i gang med arbejdet, og beboerne begyndte at stille spørgsmål, var de meget kommunikerende. Da vi skulle gå, ville beboerne med os, og de fulgte os på vejen et pænt stykke," forklarer Heli Heimo.

Et internationalt mindset

Den finske partner Point College ligger i byen Porvoo cirka 50 km. øst for Helsinki. Her faldt valget på race og etnicitet. Skolen er samtidig koordinator på projektet, og Anita Eglite-Osmene er projektkoordinator. Hun er oprindeligt fra Letland, men har boet i Finland det meste af sit liv. Hos Point College tager hun sig af ansøgninger til internationale projekter, og det har hun og kollegerne været gode til, for skolen er i dag meget internationalt orienteret.

Anita Eglite-Osmene præciserer, at uddannelse kan forhindre eksklusion og radikalisering, og derfor er det vigtigt, at eleverne ser, at der ikke er noget at være bange for.

Bryan Roberts er leder af International Afdeling ved Point College, og han har den direkte kontakt til eleverne. Han og Anita Eglite-Osmene skabte sammen grundlaget for dette store fælles projekt med klasseudveksling i seks nationer.

FAKTA OM NORDPLUS JUNIOR

Nordplus Junior uddeler hvert år ca. 2,6 millioner euro til klasse-, elev- og lærerudvekslinger samt netværks- og projektsamarbejde inden for grundskole- og ungdomsuddannelsesområdet.

→ MÅLGRUPPE

Før-skoler, grundskoler, gymnasieskoler (alment og erhvervsrettet), erhvervsskoler og kulturskoler samt andre organisationer og aktører med relevans og interesse for skoleområdet.

→ AKTIVITETER

Udveksling af elever i klasser eller hold samt individuelt for gymnasie- og erhvervsskoleelever, herunder også praktikophold i virksomheder. Lærerudveksling i form af job-swapping eller job-shadowing, som studiebesøg eller undervisningsophold.

Tilskud til forberedende besøg med henblik på at forberede et samarbejde og en ansøgning til programmet.

→ DELTAGELSE

Nordplus Junior modtager hvert år ca. 200 ansøgninger, og ca. 100 ansøgninger opnår tilskud. Omkring 400 skoler og organisationer deltager i programmet hvert år, og omkring 4.500 elever og undervisere er hvert år på udveksling.

→ FRIST

Årlig ansøgningsfrist 1. februar, man kan tillige søge om tilskud til forberedende besøg igen 1. oktober.

→ TILSKUD

I alt 2,6 mio. euro uddeles hvert år.

→ NORDPLUS JUNIOR

NORDPLUS VIDEREGÅENDE UDDANNELSE
NORDPLUS VOKSEN
NORDPLUS HORIZONTAL
NORDPLUS NORDENS SPROG

"Vi følte, at det var nødvendigt at få dette diskuteret, og at det ville hjælpe med integrationen – både i forhold til vores internationale studerende men også det finske samfund, der tager imod internationale studerende," siger Bryan Roberts.

Han lægger vægt på, at fordelene er enormt store, når lokalsamfundet og de internationale studerende lærer hinanden at kende, og at dette projekt er med til at facilitere integration og speede processen op.

"Immigranterne bringer nye ideer frem, nye tanker, nye færdigheder og nye kontakter. Det kan det lokale samfund nyde godt af. Finland er bare et lille land med 5,5 mio. indbyggere, så virksomhederne bliver nødt til at tænke internationalt. Vores internationale studerende bringer ressourcer ind, der ikke har været brugt nok," siger han.

Skolen er meget bevidst om, at værdier ikke er noget, man kan lære ved at læse om dem. Det handler om at opleve og selv være en del af et fællesskab, forklarer Bryan Roberts og Anita Eglite-Osmene. For når eleverne konkret ser, hvordan lærere og andre elever viser respekt for det enkelte menneske, uanset køn, race eller handicap, bringer det nye indsigter frem.

"De studerende er ofte overraskede over, hvor sjove disse projekter er, og hvad de lærer. Det er ret gavnligt for dem selv – og for os. Anita

"Vi er en mindre skole, og mange af vores elever kommer fra landet. De er ikke fra rige familier. De har ikke rejst før, og nogle af dem er vokset op med en form for fordom og forudindtagethed over for andre nationer. Vi ønsker at bryde den tankegang."

— Heli Heimo

← Deltagere i Nordplus projektet "Promote Tolerance - Celebrate Diversity" deltog i workshop med psykisk handicappede i Haapsalu, Estland.
Foto: Heli Heimo, Haapsalu Vocational

VIDSTE DU

- ... at de fleste projekter i Nordplus Junior handler om klasseudvekslinger, hvor en klasse eller et hold besøger en klasse i et andet nordisk eller baltisk land som led i et fælles fagligt forløb?

PARTNERE

- Porvoo International College
FI-POINT College, Finland
- Haapsalu Vocational Education and Training Centre,
Estland
- Nyköpings Gymnasium,
Sverige
- Learnmark Horsens, Danmark
- The comprehensive college in
Akureyri, Island
- Karaliaus Mindaugas vocational training centre,
Litauen

og jeg lytter til disse unge mennesker på forskellige aldre, og når de diskuterer rigtige problemer, gør de det på en meget voksen måde, og de kommer frem med nogle utrolige løsninger,” siger Bryan Roberts.

Tolerance på skoleskemaet

Heli Heimo har forsøgt at sprede den gode energi fra klasseudvekslingen ud til hele skolen, og hvis der er noget, hun drømmer om, så er det, at flere fik mulighed for at rejse ud.

”De studerende var meget glade for dette projekt, fordi der var de forskellige møder i udlandet. Hver gang skulle vores elever lave en præsentation for hele skolen, og bagefter havde jeg en masse elever, der kom til mig og sagde, at de gerne ville være med i projektet,” siger hun.

Det er en af hjørnestenene i projektet helt fra begyndelsen – nemlig at flere skal nyde gavn af den energi og accept af forskelligheder, som elever – og lærere kommer hjem med.

”For os var de vigtigste mål i projektet at skabe inkluderende uddannelse og inkluderende samfund. Det at kunne genkende og værdsætte forskelle og se værdien af mangfoldighed er helt afgørende, og selvfølgelig også de nordiske værdier, der generelt er meget stærke i vores institution,” siger Bryan Roberts.

Heli Heimo oplever, at klasseudvekslingen sætter varige spor blandt de unge.

”Vi er en mindre skole, og mange af vores elever kommer fra landet. De er ikke fra rige familier. De har ikke rejst før, og nogle af dem er vokset op med en form for fordom og forudindtagethed over for andre nationer. Vi ønsker at bryde den tankegang,” siger hun.

De finske elever er også tilbageholdende. Men det går over, fortæller Bryan Roberts.

”Så snart de får begyndt, er der næsten ikke noget, der kan stoppe dem, og det er faktisk ganske rart. De er meget tilbageholdende i begyndelsen, men så kommer tilliden, og når det går op for dem, at deres mening har værdi, så begynder de at vokse,” forklarer han.

Partner-skolerne i Sverige, Finland og Danmark har mange elever med anden etnicitet end de traditionelle nordiske, og det tilfører projektet endnu en dimension. Derudover sætter antallet af forskellige nationer en særlig ramme.

”At være en stor gruppe har en masse fordele. Vi ser ikke kun de svenske og finske synspunkter. Vi ser også de danske, de baltiske og de islandske. Alle disse lande har ensartede problemer og det samme behov for løsninger og forståelse. Og de studerende har brug for at se de muligheder, som disse problemstillinger præsenterer,” siger Bryan Roberts.

LÆS MERE
I HÅNDBOGEN
www.nordplusonline.org

→ **NORDPLUS JUNIOR**
NORDPLUS VIDEREGÅENDE UDDANNELSE
NORDPLUS VOKSEN
NORDPLUS HORIZONTAL
NORDPLUS NORDENS SPROG

NORDPLUS
**VIDEREGÅENDE
UDDANNELSE**

LÆRERUDDANNELSER I ARKTIS SKABER FÆLLES VIDEN OG NYE UDDANNELSER

Af Joan Rask

"Jeg føler, at der er en nord-norsk identitet, der skiller sig ud fra den generelle norske, og det møder jeg også i Finland og Sverige. Det er den samme historiske og geografiske isolation, fordi landene ikke har behandlet området som særligt værdifuldt."

— Gregor Maxwell

Enorme afstande og udfordringer med kulturel identitet og minoritetssprog skaber helt særlige arbejds- og forskningsvilkår for læreruddannelserne i den arktiske del af Norden. Et tværnationalt modul med 10 ECTS point ser nu dagens lys – og der er mere i vente!

Samer, kvæner, inuitter, nordmænd og svenskere... næsten alle, der arbejder med uddannelse af lærere, støder jævnligt ind i problemer. Arktis rummer befolkningsgrupper med forskellige kulturelle tilhørsforhold, og det har uddannelsessystemerne i Norge, Sverige, Finland og Danmark ikke rigtig taget hånd om – endnu.

Gregor Maxwell er forsker og underviser på Norges Arktiske Universitet i Tromsø.

"Det er frustrerende, at der findes en generation af for eksempel samer og kvæner, der ikke behersker deres eget sprog," siger han.

Gregor Maxwells speciale er uddannelsessektorens behandling af grupper, der er anderledes, enten på grund af funktionshindringer, religion, seksualitet eller etnicitet. Sidstnævnte har en særlig dimension i Nord-Norge.

"Hele systemet har taget et kulturelt udgangspunkt, der er norsk. Vi har generationer af samer, der gerne vil holde fast i deres sprog, kultur og identitet," siger han.

Denne problemstilling forsøger fem arktiske universiteter fra Norge, Sverige og Finland at gøre noget ved. I 2015 dannede de netværket "Arctic5", og Nordplus-projektet "Arctic Teacher Education for Social Justice and Equality" har nu gjort det muligt at skabe det første fælles tværnationale online modul "Arctic Inclusive Pedagogy Master Study Course" (10 ECTS) som en del af kandidatuddannelsen til lærere.

NORDPLUS JUNIOR
→ **NORDPLUS VIDEREGÅENDE UDDANNELSE**
NORDPLUS VOKSEN
NORDPLUS HORIZONTAL
NORDPLUS NORDENS SPROG

Sammen med forskningskolleger fra Sverige og Finland arbejder Gregor Maxwell intenst på at skabe de faglige og praktiske rammer, så modulet kan tilbydes de studerende i 2019/20 på alle fem universiteter.

Grænseløs uddannelse

Cirka 600 kilometer sydøst for Tromsø arbejder vicedekan og universitetslektor Outi Kyrö-Ämmälä og universitetslektor Erika Sarivaara på den samme opgave. De er begge fra Laplands Universitet i Finland, og her er mix af kultur og et arktisk afsæt hverdag. Erika Sarivaara er specialist i samisk kultur og sprog.

"Vi er nordiske lande, men vi samarbejder ikke særlig meget. Vi ved ikke engang, hvad de andre arktiske universiteter laver – ikke engang de andre finske universiteter," siger Erika Sarivaara.

Hun er uddannet i både Nord-Norge og Finland og har undervist og forsket på universiteter i begge lande. Erika Sarivaara tegner en stor cirkel, der skal forestille hele det arktiske område. Hun bliver nødt til at bruge hele den ene arm – for det er stort.

"Allerede nu har vi et bedre billede af, hvad der sker inden for inklusion. Nu ved vi, hvad Luleå Universitet laver, og hvilken form for forskning de udfører. En viden, som vi ikke havde tidligere," siger Erika Sarivaara.

"Vi er nordiske lande, men vi samarbejder ikke særlig meget. Vi ved ikke engang, hvad de andre arktiske universiteter laver – ikke engang de andre finske universiteter."

— Erika Sarivaara

FAKTA OM NORDPLUS VIDEREGÅENDE UDDANNELSE

Nordplus Videregående Uddannelse uddeler hvert år ca. 4,2 millioner euro til netværksdannelse, samarbejde og udveksling af studerende og undervisere inden for de videregående uddannelser.

→ MÅLGRUPPE

Universiteter og andre anerkendte videregående uddannelsesinstitutioner samt andre aktører med relevans for det videregående uddannelsesområde.

→ AKTIVITETER

- Udveksling af studerende via studieophold på uddannelsesinstitution eller som praktikophold i virksomheder.
- Udveksling af undervisere og andet akademisk personale i form af undervisning, vejledning, udvikling af undervisningsmaterialer eller praktik og samarbejde med arbejdsmarkedet.
- Tilskud til netværksdannelse, projektsamarbejde, udvikling af fælles studieprogrammer samt andre udviklingsprojekter.

→ DELTAGELSE

Ca. 225 ansøgninger hvert år, hvoraf omkring 200 ansøgninger opnår tilskud. Ca. 2.300 partnere deltager i programmet hvert år, og ca. 4.500 studerende og undervisere er på udveksling.

→ FRIST

Årlig ansøgningsfrist 1. februar.

→ TILSKUD

I alt 4,2 millioner euro uddeles hvert år, heraf 60-70% til mobilitet og 30-40% til netværk og projekter.

Set fra ledelsens side

Outi Kyrö-Ämmälä forklarer, at læreruddannelserne kæmper med ens eller sammenlignelige problemer på tværs af nationer i de arktiske egne. Her er minoritetsgrupper med egne sprog, særlige skikke og egen kulturel identitet, og nogle grupper synes, at de oprindelige folks identitet er suget væk – til fordel for de store nordiske sprog og kulturer, og det skisma skal de nyuddannede lærere kunne håndtere.

"Jeg synes, det er meget frugtbart, at de studerende også er involveret i forberedelserne af dette nye tværnationale modul. Det handler også om netværk og muligheden for at dele forskellige slags viden," siger Outi Kyrö-Ämmälä.

Lapland Universitet og Tromsø Universitet har på linje med de øvrige universiteter i partnerskabet indgået et strategisk samarbejde om udvikling og aktiviteter til gavn for det arktiske område. Gregor Maxwell ser samarbejdet som et skridt i den rigtige retning.

"Der findes flere unikke udfordringer, som kun opstår her i den nordligste del af Norden. For eksempel er det ofte svært at finde kvalificeret

↑ Foto: Yadid Levy / Norden.org

NORDPLUS JUNIOR
→ **NORDPLUS VIDEREGÅENDE UDDANNELSE**
NORDPLUS VOKSEN
NORDPLUS HORIZONTAL
NORDPLUS NORDENS SPROG

arbejdskraft. Det gælder i skoler, børnehaver og selv her på universitetet har vi for få ansøgere til de ledige stillinger," siger Gregor Maxwell.

Han forklarer, at problemerne tager til i styrke, fordi job i de nordiske lande generelt bliver mere specialiserede end for få år siden, og det i sig selv øger udfordringen med rekruttering og stiller større krav til uddannelserne.

"Tidligere handlede faget meget om funktionshæmmede, nu er fokus mere på sprogveskigheder og følelsesmæssige vanskeligheder. Hvis vi klarer at få det multikulturelle aspekt med, vil det være rigtig godt," siger Gregor Maxwell.

Han tror på, at Nord-Norge bliver et endnu bedre sted, hvis skoler og universiteter bliver endnu bedre til at favne minoriteter.

"Det går begge veje, og det handler ikke kun om at skabe særlige inklusionstiltag for minoriteterne. Viden om minoritetskulturer skal integreres i det almindelige undervisningssystem, så alle børn og unge møder det," siger Gregor Maxwell.

"Hvordan definerer vi inklusion?" Outi Kyrö-Ämmälä spørger ud i luften og smiler.

"Vi har måske forskellige synspunkter og opfattelser af inklusion, men jeg ved ikke endnu, hvor store forskellene er," siger hun.

"Jeg synes, at det er meget frugtbart, at de studerende også er involveret i forberedelserne af dette nye tværnationale modul. Det handler også om netværk og muligheden for at dele forskellige slags viden."

— Outi Kyrö-Ämmälä

↓ Outi Kyrö-Ämmälä
Foto: Marko Junttila

VIDSTE DU

- ... at universiteter og andre højere læreanstalter kan samarbejde om at skabe fælles uddannelser, og de studerende tilbringer studietid i mindst to forskellige lande?

Arbejdet i projektet er nemlig først lige begyndt. Første online møde var i juni 2018, og projektperioden løber over to år, så indtil videre har der ikke været udfordringer i projektet.

"Men vi ved, at udfordringerne vil komme. Lovgivningen er et problem... Vi bliver nødt til at få dem til at passe sammen," siger Erika Sarivaara.

På det første modul forventer de ca. 20 studerende, men senere håber de to kvinder, at modulet kan tiltrække op til 100 studerende. Men ambitionerne standser ikke her.

"Vi ønsker at dele vores ideer og skabe noget nyt sammen med kolleger, der kommer fra helt andre kontekster," siger Outi Kyrö-Ämmälä. Og Erika Sarivaara fortsætter:

"Deltagerne i projektet er virkelig motiverede og interesserede. De ønsker at arbejde, og de føler, at de skaber noget nyt her. Det har været meget frugtbart at være en del af dette projekt," siger hun.

Et virtuelt videnscenter

Erika Sarivaara voksede op i Lapland, og det samme gjorde Outi Kyrö-Ämmälä, men Gregor Maxwell er skotsk. Det var interessen for inklusion, eksklusion og behandling af minoritetsgrupper, der skubbede ham i retning af Norden. Men først efter en årrække, hvor han boede i Sverige og skrev sin ph.d.

"Jeg føler, at der er en nord-norsk identitet, der skiller sig ud fra den generelle norske, og det møder jeg også i Finland og Sverige. Det er den samme historiske og geografiske isolation, fordi landene ikke har behandlet området, som særligt værdifuldt", siger han.

Han kom til Nord-Norge ved et tilfælde, men det er ikke tilfældigt, at han bliver her.

"Jeg og min familie trives her, og her bliver vi," siger han.

Ambitionerne er store. Både i den finske og den norske del af samarbejdet. Næste store udfordring bliver en fælles arktisk masteruddannelse, måske er det en realitet om 5-7 år. Gregor Maxwell tøver lidt, inden han fortsætter;

"Vi vil gerne samarbejde omkring forskning. Hvis vi for eksempel kan oprette en forskerskole i arktisk pædagogik eller noget lignende – det er drømmen om 20 år," siger han.

Selvom det kan synes langt ude i horisonten, er det også formuleret som et konkret ønske hos partnerne i Lapland.

"Vi drømmer om et ekspert-center, et slags fælles forskningscenter. Det er selvfølgelig ikke et fysisk sted men snarere et virtuelt forskningscenter – men dette lille modul på 10 ETCS point er helt sikkert en begyndelse," siger Erika Sarivaara.

PARTNERE

- University of Lapland, Finland
- Norges Arktiske Universitet, Norge
- Oulun Yliopisto, Finland
- Luleå Tekniska Universitet, Sverige
- Umeå Universitet, Sverige

LÆS MERE
I HÅNDBOGEN
www.nordplusonline.org

NORDPLUS JUNIOR
→ **NORDPLUS VIDEREGÅENDE UDDANNELSE**
NORDPLUS VOKSEN
NORDPLUS HORIZONTAL
NORDPLUS NORDENS SPROG

NORDPLUS **VOKSEN**

SPORT ÅBNER FÆLLES- SKABER FOR FLYGTNINGE OG IMMIGRANTER

Af Joan Rask

"Fra mandag til torsdag går jeg ud sammen med repræsentanter fra de lokale sportsklubber, der viser deres respektive sportsgrene. Vi prøver på den måde at lære flygtninge og immigranter om sport i Sverige."

— Paavo Väyrynen

Den verdensomspændende NGO-organisation ISCA har i samarbejde med nordiske partnere skabt et netværk af NGO'er og frivillige, der hjælper med at integrere flygtninge og immigranter i lokale sportsaktiviteter. Det er der kommet masser af ny viden ud af.

Leg sammen, dyrk sport, vær positiv og vær stærk – både fysisk og psykisk. Det giver nye fællesskaber og styrke til at se sin egen situation i øjnene. Så enkelt forklarer en video med en række unge mænd fordelene ved at dyrke sport, mens de venter. De er flygtninge eller immigranter. De er landet i et nordisk land for en tid. Det er blandt andet dem, det hele handler om i Nordplus Voksen-projektet "Integration af flygtninge gennem sport".

ISCA, der er en sports- og kulturorganisation, har hovedkontor i København og er initiativtager til projektet, der favner partnere fra de fleste nordiske lande. Monika Rešetar er projektleder og har været med i ca. et år. Hun er overrasket over, hvor afgørende dette projekt har været på det personlige plan.

"Før jeg blev involveret i dette arbejde, læste jeg bare nyheder om flygtninge og så tv, men når du fysisk sidder sammen med flygtninge, er det ikke længere noget, der sker langt væk fra vore sikre lande. Det bliver virkelighed, når du taler med et menneske som dig selv," siger Monika Rešetar.

Hun er 33 år, er fra Slovenien og er landet i Danmark, fordi hun er studerende og kom i praktik hos ISCA i København. Jobbet udviklede sig, og Monika Rešetar blev hængende og blev en af de bærende kræfter i koordinering af projektet.

"Jeg er en 'red-verden-person'. Det betyder meget for mig, at jeg rent faktisk bidrager på en eller anden måde til sagen, selvom jeg ikke arbejder i marken. Men jeg hjælper sagen på andre måder med min viden og erfaring. Og forhåbentlig også inspiration," siger hun.

NORDPLUS JUNIOR
NORDPLUS VIDEREGÅENDE UDDANNELSE
→ **NORDPLUS VOKSEN**
NORDPLUS HORIZONTAL
NORDPLUS NORDENS SPROG

Sport skaber fællesskab

En af dem, der er i marken, er Paavo Väyrynen, der er ansat hos Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna i Sverige, der også er partner i projektet. Han har arbejdet med flygtninge og immigranter i 17 år og særligt med sportsaktiviteter.

"Fra mandag til torsdag går jeg ud sammen med repræsentanter fra de lokale sportsklubber, der viser deres respektive sportsgrene. På den måde prøver vi at lære flygtninge og immigranter om sport i Sverige," siger Paavo Väyrynen.

Det er de eksisterende klubber, der selv skal gribe muligheden, når Paavo Väyrynen har skabt interessen. Helt konkret betyder det, at hans arbejdsdag er fyldt med sport. Tasken er pakket med fodbolde, håndbolde, volleybolde, fjerbolde og alt muligt andet, som kan tages med udenfor. Og så går de egentlig bare i gang og ser hvem, der dukker op.

"Da vi begyndte, kom der kun nogle få deltagere, men nu kan vi være op til hundrede deltagere af alle nationaliteter - også svensk. Vi prøver at nå dem, der ikke har en klub at være i," forklarer han.

Helt konkret handler det om at vække deres interesse og komme i dialog, så de forstår de muligheder, de har, for at blive medlem i en sportsklub. De steder, hvor Paavo Väyrynen tager hen, er altid de mest belastede boligområder, hvor op til 90% af de unge er flygtninge, immi-

"De andre lande, der ikke er så erfarne, var meget interesserede i at se, hvordan vi var lykkedes med at få flygtninge med i sportsaktiviteter."

— Paavo Väyrynen.

FAKTA OM NORDPLUS VOKSEN

Nordplus Voksen uddeler hvert år 1,2 millioner euro til netværksdannelse, projektsamarbejde og udveksling af kursister og undervisere inden for voksenuddannelsesområdet.

→ MÅLGRUPPE

Alle typer voksenuddannelsesaktører samt andre relevante organisationer, foreninger mv., både almen og erhvervsrettet voksenuddannelse, såvel formel, ikke-formel som uformel voksenuddannelse. Herunder også aktører inden for voksenunderviser-uddannelse, vaksenvejleder-uddannelse, voksen-

specialundervisning samt analyser/studier af voksenuddannelse.

→ AKTIVITETER

Tilskud til etablering af netværk, projektsamarbejde og udveksling af kursister, undervisere og andet pædagogisk personale. Også tilskud til forberedende besøg med henblik på at forberede en ansøgning. Udveksling af kursister i form af uddannelses- og praktikophold og udveksling af voksenundervisere og andet pædagogisk personale i form af job-swop, job-shadowing eller deltagelse i efteruddannelse.

→ DELTAGELSE

Nordplus modtager årligt ca. 100 ansøgninger, hvoraf ca. 50 får tilskud. Ca. 200 voksenuddannelsesaktører og organisationer deltager hvert år, og mere end 300 kursister og undervisere er på udveksling.

→ FRIST

Årlig ansøgningsfrist 1. februar og til forberedende besøg 1. oktober.

→ TILSKUD

I alt 1,2 mio. euro uddeles hvert år.

→ Bedre mulighed for sports- og idrætsaktiviteter for flygtninge, immigranter og gæstearbejdere. Det var omdrejningspunktet i Nordplus Voksen-projektet "Integration af flygtninge gennem sport".
Foto: ISCA.org

granter eller børn af dem. Paavo Väyrynen og hans kolleger opfordrer dem til at tage deres forældre med, så de også kan høre, hvad sportsklubberne har at byde på. I Borås Kommune er der op mod 1.000 børn og unge i gennemsnit, der møder en repræsentant fra SISO hver måned. Det giver samtidig et stort potentiale for klubberne.

"Klubberne mister medlemmer, og dette er også en måde at hjælpe dem på – og sport er samtidig en af de bedste måder at integrere folk på", fortæller han.

Faktisk kan alle låne udstyr til sportsaktiviteter helt gratis hos Fritidsbanken, der er et slags bibliotek med sportsudstyr. Udgiften til medlemskab af sportsforeninger er kun et lille symbolsk beløb, så barrieren for at komme i gang er derfor lav. Succesen har været så entydig, at SISO's aktivitet i dag er en del af det kommunale budget, og der er sportsklubber, der nu kæmper med pladsmangel, fordi søgningen til dem er blevet større.

De nordiske lande deler viden

Paavo Väyrynen er særdeles erfaren inden for området sport og integration. Alligevel var han glad for projektet.

"Projektet har givet os en masse. Det var meget nyttigt at tale med folk fra andre lande om dette arbejde. Og de andre lande, der ikke er så

erfarne, var meget interesserede i at se, hvordan vi var lykkedes med at få flygtninge med i sportsaktiviteter,” siger Paavo Väyrynen.

Et af de lande, der stod på næsten bar bund var Island, som først for nylig er begyndt at arbejde målrettet med sportsaktiviteter for indvandrere – og her handler det ikke om flygtninge. Der er nemlig kun ganske få, men til gengæld er ca. 30.000 tilflyttere ud af den samlede befolkning på ca. 320.000. Ragnheiður Sigurðardóttir er landerepræsentant hos UMFÍ, der er en paraplyorganisation for idrætsforbundene i Island.

”Ifølge Røde Kors i Island integrerer børn og unge af udenlandsk oprindelse sig ikke i samfundet så godt som islandske. De har færre venner, er mere tilbøjelige til at blive ekskluderet, og tendensen er, at de bliver mobbet mere. UMFÍ vil gerne skabe en forandring for deres velbefindende,” siger Ragnheiður Sigurðardóttir.

Hun fortæller, at UMFÍ fik meget viden og mange informationer ved at være en del af Nordplus-projektet, og det øgede organisationens muligheder for at lykkes.

”Vi ser, at organisationerne har brug for inspiration fra andre lande. Der er en mangel på viden – og måske i nogle tilfælde en mangel på inspiration.”

— Saska Benedicic Tomat

↓ Deltagere i Nordplus projektet ”Integration af flygtninge gennem sport
Foto: Paavo Väyrynen, SISU

VIDSTE DU

- ... at Nordplus Voksen også giver tilskud til at forberede en ansøgning? Tilskuddet giver mulighed for at mødes med sine kommende partnere for at udvikle projektideen og forberede en ansøgning.

PARTNERE

- International Sport and Culture Association, Danmark
- Akershus Idrettskrets, Norge
- Ollerup Højskole, Danmark
- SISO Västergötland, Sverige
- UMFÍ - The Icelandic Youth Association, Island

ISCA

- Organisationen har 231 medlemsorganisationer og opererer i 83 lande. Hovedformålet er at skabe rammer for sport og det gode liv for alle uanset alder og etnicitet.
- www.isca-web.org

"Indtil for nylig har spørgsmålet om indvandreres sportsaktiviteter ikke fået den opmærksomhed, det fortjener i Island. Jeg håber, at projektet vil føre til større viden, og at UMFÍ kan træffe foranstaltninger på græsrodsniveau i forskellige lokale sportsklubber i landet. Det vil omfatte uddannelse af trænere, medarbejdere og medlemmer i bestyrelser," siger hun.

Fælles online værktøj

Et af projektets overordnede mål var at skabe et website, der rummer vejledninger, gode eksempler, konkrete idéer og input til, hvordan en gruppe frivillige kan komme i gang. De er nemlig ofte på helt bar bund, når de begynder. Dette arbejde er lykkedes. Hjemmesiden <https://irts.isca.org> tilbyder en fuld pakke af informationer og en nem overskuelig drejebog til at komme i gang. Men når arbejdet konkret begynder, opstår dilemmaerne, for det kan være svært at møde folk med helt andre normer og regler for adfærd i grupper og beslutte præcis hvilke idéer, der skal arbejdes med.

Saska Benedicic Tomat tager sig af hele den overordnede styring af de mange partnere og frivillige organisationer og tager sig også af projektstyring, evaluering og videnopsamling i det globale ISCA. Og det sidste er enormt vigtigt, understreger hun.

"Vi ser, at organisationerne har brug for inspiration fra andre lande. Der er en mangel på viden – og måske i nogle tilfælde en mangel på inspiration. De har brug for at spørge: Hvordan gør jeg det? Kan du dele dine tips og metoder, så jeg kan lære dem? Og omsætte denne viden til mit land, så jeg kan se, hvad der virker i mit land," siger hun.

Saska Benedicic Tomat har været i organisationen i mere end 10 år og har opbygget en enorm viden om sportsprojekter og integration.

"Vi kan se, at principperne med at overføre viden rent faktisk lykkes i næsten alle lande. Det betyder, at vi bringer partnerne sammen, vi bringer organisationer sammen, og vi bringer folk sammen, der har et ønske om at få mere viden og lære mere," forklarer hun.

Projektets hjemmeside blev udviklet til de nordiske lande, men via ISCA kommer den indsamlede viden videre, og de har netop påbegyndt et EU-projekt om integration via sport (MOVE Beyond).

"Viden og erfaringer fra projektet bliver på den måde spredt ud over hele Europa. De værktøjer, vi har udviklet, bliver også delt med vores medlemsorganisationer, og vore partnere deler også i deres lande," siger Saska Benedicic Tomat.

LÆS MERE
I HÅNDBOGEN
www.nordplusonline.org

NORDPLUS JUNIOR
NORDPLUS VIDEREGÅENDE UDDANNELSE
→ **NORDPLUS VOKSEN**
NORDPLUS HORIZONTAL
NORDPLUS NORDENS SPROG

NORDPLUS
HORISONTAL

KLIMAFORANDRINGER ER PÅ SKOLESKEMAET

Af Joan Rask

"Jeg kombinerer temaet med håndværket, og jeg bruger ordet "upcycling", fordi det betyder, at vi tager nogle gamle ting og skaber noget nyt af dem. Vi opgraderer det på en måde."

— Elīna Pekšēna

Klimaforandringerne er nok den største globale udfordring, som vi voksne overlader til vores børn. Et netværk af uddannelsesinstitutioner, folkeskoler og NGO'er fra Baltikum og Norden viser, hvordan børn får viden og innovationslyst, så de – forhåbentlig – kan løse problemerne.

Global opvarmning, gletsjere der smelter og gigantiske arealer i Arktis, der er blotlagte, fordi isen forsvinder... Den effekt og viden er nem at dokumentere med tal og fakta, og ofte bliver der tillagt dommedagsprofetier, men ingen af delene løser problemet.

"Men det er visuelt og derfor nemt – eller nemmere – at fortælle børn om disse ting. Når du taler om Arktis, kan du vise dem helt konkret, hvad der sker," siger Elīna Pekšēna.

Elīna Pekšēna kombinerer håndværk, undervisning og forebyggende miljøindsatser. Det gør hun hver dag. Det er hendes arbejde, dels som selvstændig håndværker og dels som projektmedarbejder i Environmental Education Centre i Riga, hovedstaden i Letland.

Hun repræsenterer en af de 12 partnere fra Norden og Baltikum i Nordplus-projektet "Creative Environmental Education". Projektets mål er at engagere skolebørn i alderen 6-15 år til større bevidsthed om miljø og bæredygtighed med innovative metoder. De er alle partnere i netværket "Creative Environmental Education Network (CEE Network).

"Det er virkelig interessant og nyttigt for mig, at jeg kan kommunikere med folk fra Grønland. Deres beskeder bliver bragt frem på en meget autentisk måde. Vi ser billeder, oplever kulturen, dansene, og både jeg og børnene kommer følelsesmæssigt tættere på dette sted, der er så påvirket af global opvarmning," siger Elīna Pekšēna.

Kunst som et værktøj

Kunsthåndværk og klimaforandringer bruges normalt ikke i samme sætning, men Elīna Pekšēna står med et ben i hver lejr. Hun har en bachelor i kunsthåndværk, og hun skrev speciale på sin videregående uddannelse inden for miljøvidenskab, og de seneste seks år har hun arbejdet som lærer i fritidsordninger. Og derfor lærer hun selvfølgelig børn om miljøpåvirkninger – ved hjælp af kunst og håndværk.

"Jeg indså, at det at tale om ting ikke altid er den mest effektive metode. For hvis du virkelig vil tale med nogen om klimaforandringer, må du først vise børnene, at miljøet er noget, der er overalt omkring os. Hvis du ikke selv kan føle det, er det især svært at forstå for børn og unge," forklarer hun.

Det var derfor blot at gribe muligheden. Et kontaktseminar arrangeret af Nordplus i 2016 skabte rammerne, og en stor del af partnergruppen fandt sammen her. Der var deltagere fra Island, Danmark, Grønland, Nord-Norge og Letland – og Elīna Pekšēna var iblandt.

↑ Collage skabt af genbrugsmaterialer, da partnere i Nordplus-projektet "Creative Environmental Education" mødtes i Grønland.
Foto: David Yoken, Turku University of Applied Sciences

"Jeg tror, kunst kan hjælpe studerende og folkeskoleelever med at forstå videnskaben helt ind i knoglerne og ikke kun i deres hjerter."

— David Yoken

Norden og Baltikum + lidt USA

Det er faktisk en amerikaner, David Yoken, der er iværksætteren bag den oprindelige idé. Han har levet det meste af sit voksne liv i Finland og er seniorlektor i musik på Fakultet for scenekunst på Turku University of Applied Sciences, der ligger i Åbo/Turku, en middelstor by i det sydøstlige Finland.

David Yoken er koordinator på projektet og er meget bevidst om sin rolle. Det er nemlig lærerne på folkeskolerne og de studerende på de videregående uddannelser, der skal udvikle projektet sammen med børnene. Netværkets første fysiske møde var i Finland i foråret 2018, og han var dybt imponeret over kreativiteten og kvaliteten allerede ved de første præsentationer.

"Det var utroligt, da vi så arbejdet fra Letland – det var "wow"! Alle var dybt berørte af workshopen, og da vi tog dem med ud til den lokale by-skole i Åbo, blev alle meget imponerede over at opleve co-design med kunst og miljø i praksis," siger David Yoken.

Wow-faktor i det virkelige liv

Det var Elīna Pekšēna, der havde sørget for den ene wow-faktor på workshopen. Egentlig var det bare det, hun gør til hverdag med de lettiske børn.

FAKTA OM NORDPLUS HORIZONTAL

Nordplus Horizontal uddeler hvert år ca. 1 million euro til innovative projekter og netværksaktiviteter, der går på tværs af de traditionelle skole- og uddannelsessektorer i Norden og Baltikum.

→ MÅLGRUPPE

Alle institutioner og organisationer, som arbejder med uddannelse og livslang læring. Projekter kan også involvere partnere uden for uddannelsesområdet.

→ AKTIVITETER

Tilskud gives til et bredt spektrum af aktiviteter og områder, når mindst to sektorer er involveret med deltagere fra mindst tre lande. Det kan for eksempel være inden for uddannelse og arbejdsliv, entreprenørskab, integration, demokrati og aktivt medborgerskab, inkludering af marginaliserede grupper, digitalisering, videreuddannelse, helse, idræt, kunst og kultur, miljø samt udvikling af nye undervisningsmetoder.

→ DELTAGELSE

Programmet Nordplus Horizontal modtager hvert år ca. 45 ansøgninger, og ca. 20 ansøgninger opnår tilskud. Omkring 150 organisationer og virksomheder deltager i programmet hvert år.

→ FRIST

Årlig ansøgningsfrist 1. februar.

→ TILSKUD

I alt 1 mio. euro uddeles hvert år.

NORDPLUS JUNIOR
NORDPLUS VIDEREKØBENDE UDDANNELSE
NORDPLUS VOKSEN
→ **NORDPLUS HORIZONTAL**
NORDPLUS NORDENS SPROG

"Hvis jeg taler om plastik med børnene, skaber vi noget med plastik. Jeg kombinerer temaet med håndværket, og jeg bruger ordet "upcycling", fordi det betyder, at vi tager nogle gamle ting og skaber noget nyt af dem. Vi opgraderer det på en måde," siger hun.

Elīna Pekšēna er ked af, at Letland ikke har et retursystem med flasker, som man har i de nordiske lande. Men netop derfor synes hun, at det er påkrævet at gøre noget ved plastikflaskerne.

"Jeg lærer børnene at lave selvvandende pletter ud af plastikflasker, men de kan også lave smukke ting: smykker, nogle armbånd, halskæder. Og du kan lave en krone med alle de gode plastikting," siger Elīna Pekšēna, mens hendes hænder illustrativt forklarer alle mulighederne.

Helt konkret stiller hun børnene spørgsmål som for eksempel "Hvor længe vil du egentlig gå med de billige øreringe, du køber? Du behøver ikke altid købe nyt – hvorfor ikke genbruge ting og spare på ressourcerne? Sådan får hun lejlighed til at tale med børnene om miljøpåvirkning, og at de bruger materialer fra ting, som de normalt smider væk. Men Elīna Pekšēna lærte også noget, da hun var i Finland.

"De andre lærere og talere berigede min forståelse, bredt set. Jeg vil ønske, at jeg kan lykkes med nogle af de ting, jeg så i Finland. Mange af dem vil ikke koste så meget, og jeg opdagede også undervisningsmateriale, som jeg ikke kendte. Jeg håber, at dette netværk vil fortsætte – det er virkelig positivt for mig," siger Elīna Pekšēna.

"Jeg håber, at dette netværk vil fortsætte – det er virkelig positivt for mig."

— Elīna Pekšēna

↓ Partnere i Nordplus projektet "Creative Environmental Education". Fra møde i efteråret 2018, Grønland.
Foto: David Yoken, Turku University of Applied Sciences

VIDSTE DU

- ... at skoler, gymnasiale uddannelser, højskoler og universiteter kan samarbejde på tværs af sektorer og fag i Nordplus Horisontal? Det betyder, at et projekt kan have partnere fra erhvervslivet, hvis de for eksempel skal bidrage med ekspertviden eller med viden om uddannelsesbehov på arbejdsmarkedet.

PARTNERE

- Turku AMK - University of Applied Sciences, Finland
- Sabro-Korsvejskolen, Danmark
- Bjørn's Internationale Skole, Danmark
- Den Danske Scenekunstskole, Danmark
- Danish Association of Managers and Executives, Danmark
- The Environmental Education Centre in Riga, Letland
- Garðaskóli, Island
- Kangillinnguik Skole, Grønland
- Nuuk Internationale Friskole, Grønland
- Ilisimatusarfik, Grønland
- Pääskyvuoren Elementary School, Finland
- Sámi allaskuvla, Norge
- Rezekne Municipality, Letland

Carbon Footprint er et problem

Deltagerne i netværket møder kun hinanden fysisk nogle få gange i løbet af projektperioden. Det kræver en vis selvrefleksion og diskussioner om, hvorvidt det er i orden at flyve... for det er helt sikkert ikke miljøvenligt.

"Det er en udfordring, som vi virkelig er nødt til at tænke over. Vi prøver at arbejde så meget på distancen som muligt, men vi bliver nødt til at mødes en gang om året. Da vi var mødtes i Grønland, øgede det selvfølgelig vores samlede "Carbon Footprint"," siger David Yoken.

Det er en af årsagerne til, at de virtuelle løsninger prioriteres højt i netværket. Det handler om online møder og en fælles webplatform til at dele eksempler, drøfte problemer og hjælpe hinanden. Et vigtigt mål i projektet er, at metoder og værktøjer bliver tilgængelige for lærere på skoler over hele Norden og Baltikum. Sprogforskelle er selvfølgelig altid en udfordring, men der er test i gang med Google Voicethread, og meget formidling kan klares gennem video og grafiske elementer.

"Vi har en sikker platform inde på hjemmesiden, hvor vi håber, at partnerne kan uploade deres undervisningsmaterialer, så eleverne selv kan have den digitale informationsudveksling," forklarer han.

Skoler er akser

Elīna Pekšēna har en liste over alle skoler i Letland, og hun skriver til dem og tilbyder sin assistance og fortæller om det nye website. David Yoken følger ofte med sine kunst-studerende ud på skolerne, hvor de holder workshop omkring kunst og miljø for folkeskoleeleverne.

"Men det er vores studerende, der varetager undervisningen... Jeg observerer og har vigtige samtaler undervejs med de studerende og med klasselæreren," siger han

Faktisk foregår en del af de studerendes pensum på folkeskoler, hvor de er i praktik og lærer at undervise.

"Uden skolernes interesse, støtte og adgangen til at arbejde med eleverne ville det ikke have været muligt for os at have dette CEE Netværk. De finske folkeskoler er generelt meget vigtige partnere for os, og de tog imod dette projekt med åbne arme. Det var virkelig fantastisk," siger David Yoken.

David Yoken er overbevist om, at kunst kan være med til at øge forståelsen for klimaforandringer.

"Det er et godt værktøj i undervisning og til at udforske miljøvidenskab. Jeg tror, at kunst kan hjælpe studerende og folkeskoleelever med at forstå videnskaben helt ind i knoglerne og ikke kun i deres hjerner," siger han.

LÆS MERE
I HÅNDBOGEN
www.nordplusonline.org

NORDPLUS JUNIOR
NORDPLUS VIDEREGÅENDE UDDANNELSE
NORDPLUS VOKSEN
→ **NORDPLUS HORISONTAL**
NORDPLUS NORDENS SPROG

NORDPLUS
NORDENS
SPROG

SPROGTEKNOLOGIERNE FORANDRER SPROGUNDERVISNINGEN

Af Joan Rask

Sprogværktøj på hjemmesider og i smarttelefoner hjælper islandske, færøske og grønlandske børn med at lære dansk. Det åbner samtidig sprogforskernes øjne for, hvor store sprog- og kulturforskelle, der er mellem de tre sprogområder.

Sprogværktøjet "Frasar.net" var en af de mest besøgte hjemmesider på Islands Universitet, da den blev lanceret. Professor i dansk, Auður Hauksdóttir, har været med i udvikling og implementering helt fra begyndelsen.

"Et sprogværktøj kan noget, ordbøger ikke kan – for uanset om en ordbog er fysisk eller digital, er den stillet op fra A til Z, og når du skal lære at tale et sprog, så nytter det ikke altid at slå ord op," siger Auður Hauksdóttir.

Hjemmesiden Frasar.net bliver brugt af vidt forskellige brugere, for eksempel ministerier, styrelser, private og virksomheder. Hjemmesiden beskriver konkret, hvordan en frase bruges, hvad betydningen er på islandsk og i hvilke sammenhænge, den kan bruges.

"Til forskel fra traditionelle ordbøger har frasar.net også udtalen med," siger Auður Hauksdóttir og forklarer, at meget talesprog foregår anderledes end på skrift, fordi i talesproget har bestemte fraser og talemåder enorm betydning for forståelsen. På dansk er det for eksempel normalt at sige: "Hæng lige på".

"Om jeg så havde et helt liv til at gætte, hvad det betyder og til at tænke mig om, ville jeg næppe kunne regne ud, hvad meningen er," siger sprogforskeren.

Hun har arbejdet med dansk et helt liv og har indtil for nogle måneder siden været leder af Vigdís Finnbogadóttir Instituttet på Islands Universitet. Det er omtrent 15 år siden, hun første gang systematisk begyndte at indsamle fraser på dansk. Fraser kan være svære at lære, fordi de ikke altid umiddelbart giver mening for udlændinge. En af fraserne er for eksempel "Hæng lige på", der bliver brugt i stedet for at sige: "Vent lidt, så kommer jeg snart tilbage".

"Vi har opnået så meget viden om, hvordan man udvikler digitale sprogværktøjer, at det vil være relativt nemt at overføre til andre sprog. Der er jo mange, der er i gang med at lære dansk!"

— Auður Hauksdóttir

Oprindeligt stammer sætningen fra telefonsamtaler, og meningen er, at den person man taler med, skal vente og ikke lægge telefonrøret på i mellemtiden. I dag indeholder telefonerne hverken et telefonrør eller et sted, hvor man hænger røret, så det giver absolut ingen mening, men frasen er blevet hængende i det danske sprog.

"Det er helt normalt, at et sprog er fyldt med den slags. Sådan er det også på islandsk, men det særlige med færøsk, islandsk og dansk er, at sprogene ligner hinanden så utroligt meget. De bygger på den samme grundstamme, og derfor er det så oplagt at tænke sprogundervisningen tæt sammen," siger professoren.

Arbejdet med blandt andet Frasar.net førte i 2016 til det fælles udviklingsprojekt taleboblen.dk og app'en Taleboblen og Frasar, mellem Islands Universitet, Universitetet på Færøerne og det grønlandske Departement for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke. De nævnte projekter er alle støttet af Nordplus, og det seneste projekt "Sproghjælp i smarttelefoner" blev støttet af Nordplus Nordens Sprog i 2016. I den proces var dansklærere og elever fra alle tre lande involveret i udvikling og afprøvning.

"Om jeg så havde et helt liv til at gætte, hvad det betyder og til at tænke mig om, ville jeg næppe kunne regne ud, hvad meningen er."

— Auður Hauksdóttir

FAKTA OM NORDPLUS NORDENS SPROG

Nordplus Nordens Sprog uddeler årligt 635.000 euro til initiativer, der styrker kendskabet til de nordiske sprog. Med nordiske sprog menes de samfunds bærende sprog dansk, finsk, færøsk, grønlandsk, islandsk, norsk, samisk og svensk samt nordens tegnsprog.

→ MÅLGRUPPE

Alle aktører inden for uddannelsesområdet og andre relevante aktører, herunder sprogundervisning for immigranter eller flygtninge i den nordiske/baltiske region.

→ AKTIVITETER

Tilskud til projekter, netværk og aktiviteter, der styrker børn og unges sprogforståelse mellem de nordiske sprog (primært dansk, norsk og svensk) samt aktiviteter, der udvikler materiale, metoder og strategier til at styrke nordisk sprogforståelse på alle niveauer i uddannelsessystemerne. Det er for eksempel metoder til at inkludere nabosprogsindlæring, udvikling af læreplaner, folkeligt oplysningsarbejde, konferencer, kurser, publikationer, sprogteknologiske projekter, læremidler og undervisningsmaterialer.

Endvidere tilskud til forberedende besøg med henblik på at forberede et samarbejde og ansøgning.

→ DELTAGELSE

Nordplus Nordens Sprog modtager hvert år ca. 35 ansøgninger og ca. 20 ansøgninger opnår tilskud. Omkring 85 uddannelsesinstitutioner og organisationer deltager i programmet hvert år.

→ FRIST

Årlig ansøgningsfrist 1. februar, man kan tillige søge om tilskud til forberedende besøg igen 1. oktober.

→ TILSKUD

I alt 635.000 euro uddeles hvert år.

Tal og lyt selv

Både hjemmesiden Taleboblen.dk og app'en Taleboblen bygger på erfaringerne fra Frasar.net og app'en Frasar, og begge har mange af de talemåder, som allerede er indsamlet, men de har også mange nye funktioner – og det i et omfang så sprogværktøjet er løftet flere niveauer op i forhold til kvalitet og funktionalitet.

En af dem, der har været med til at afprøve Taleboblen og figuren Talebob i klasseværelserne i Island, er Margrét Karlsdóttir. Hun er dansk-lærer på Hvaleyrarskóli, der ligger i byen Hafnarfjörður.

"Det er godt, at eleverne kan øve sig i at have en samtale, når de bruger Talebob og Taleboblen. Det fungerer rigtig godt," siger Margrét Karlsdóttir.

I praksis kan eleverne lytte og høre den korrekte udtale, de kan høre sig selv sige sætningen højt, de optager svarene og får direkte respons på deres egne sætninger. På den måde kan de øve sig i udtalen, tonefaldet, og hvor trykket i sætningen skal være, indtil de kan udtale sætningen korrekt.

Margrét Karlsdóttir pointerer, at det er en god idé med app til smartphones og iPad.

↑ "Sproghjælp i smarttelefoner" er støttet af Nordplus Nordens Sprog. Dansk-lærere og elever fra Island, Grønland og Færøerne har været involveret i udvikling og afprøvning.
Foto: Unsplash

"Det er let og nemt at komme i gang for eleverne. De har smartphones, og mange skoler uddeler iPads som skoleværktøj. Det er godt, at der er udviklet en digital løsning i stedet for kun at bruge bøger i sprogundervisningen," forklarer hun.

Store forskelle i Vestnorden

Processen omkring udvikling af app'en blev anderledes end forudset, for det viste sig, at der var meget forskellige læringsrum.

"Det har overrasket mig virkelig meget, at selvom det færøske sprog og islandsk er så tæt på hinanden, især på skrift, så er børnenes indlæringsituation meget forskellig," siger Auður Hauksdóttir.

Faktum er nemlig, at de færøske børn lærer dansk næsten samtidig med, at de lærer færøsk. En meget konkret årsag er, at danske tv-udsendelser og film ikke altid bliver tekstatet til modersmålet. Derudover er der en anden afgørende forskel.

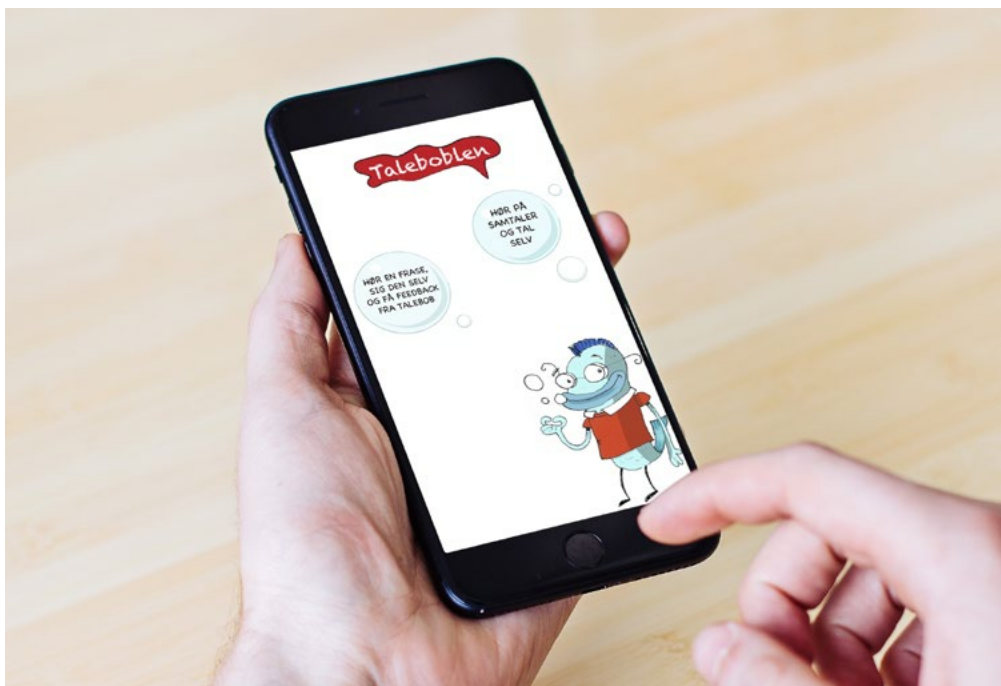
"Børn og unge fra Færøerne har ofte svært ved at svare på, hvor ofte de har været i Danmark. De har nemlig typisk alle været der virkelig meget, mange har også familie i Danmark. Sådan er det slet ikke hos de islandske børn, der højest har været i Danmark et par gange, og nogle har aldrig været der," siger hun.

Der er også stor forskel på, hvor ofte børnene hører dansk. De grønlandske og færøske børn hører langt mere dansk i hverdagen end de islandske, der først får dansk i skolen, når de er 12-13 år.

"Det har overrasket mig virkelig meget, at selvom det færøske sprog og islandsk er så tæt på hinanden, især på skrift, så er børnenes indlærings-situation meget forskellig"

— Auður Hauksdóttir

↓ Sproghjælp i smarttelefoner sikrer, at værktøjet er til rådighed, når børnene har brug for det.
Foto: Unsplash

VIDSTE DU

- ... at Nordplus Nordens Sprog også støtter projekter i Baltikum, der handler om de nordiske sprog.

"De grønlandske børn, der testede Talebob, syntes det var for nemt. De var alle fra Nuuk, men jeg har ofte tænkt på, hvordan resultaterne mon var blevet, hvis vi havde været ude på kysten," siger hun.

Ny viden, åben for alle

Auður Hauksdóttir er meget tilfreds med de resultater, der er nået. Både Frasar.net og Taleboblen.dk er åben for alle, og skoler i Island, Grønland og Færøerne kan bruge dem frit. Men ambitionerne standser ikke her – hun drømmer om flere funktioner og endnu flere sprogvarianter, fraser, situationer m.v. Projektet har nemlig haft stor faglig betydning.

"Vi har fået meget større viden om, hvor problemerne i udvikling af digitale sprogværktøjer er, og hvad man kan gøre ved det," siger hun.

Hun bliver lidt eftertænksom.

"Vi har en tværfaglig viden nu, som man ikke havde før... Det er sket igennem projekterne – både Frasar.net, Taleboblen.dk og app'erne baseret på dem. Alt er open source, det er åbent og tilgængeligt for alle, der vil bygge videre på det, vi har udviklet," siger hun.

Hun drømmer om, at app'en Taleboblen fortsat vil blive udviklet. Projektet er egentligt færdigt, men Auður Hauksdóttir håber, at det lykkes at skabe en vej for fremtidig drift og udvikling.

"Jeg tror, vi er dem, der har den største samling af danske fraser, og vi har opnået så meget viden om, hvordan man udvikler digitale sprogværktøjer – det vil være relativt nemt at overføre til andre sprog. Der er jo mange, der er i gang med at lære dansk!" fortsætter hun.

Sprogprofessoren ved, at sprogværktøjerne allerede gavner undervisningen i de små nano-samfund i Vestnorden, og hun drømmer om, at de en dag – måske – bliver videreudviklet til de øvrige nordiske sprog.

"Jeg tror ikke, der er mange nordiske universiteter, der er så langt fremme på det her område som os, men hvis der er, vil jeg rigtig gerne i kontakt med dem – uanset hvor langt de er. Potentialet er virkelig stort, og jeg håber meget, at andre vil deltage i udviklingen sammen med os," siger hun.

Der er nemlig masser af innovative opgaver forude. Vigdís Finnbogadóttir Instituttet er for eksempel også i gang med at udvikle et computerspil, der baserer sig på leg. I takt med, at eleverne løser problemer, kommer de igennem spillet, der er underholdende og fastholder deres koncentration – og samtidig lærer de dansk. Men digital udvikling og eksperimenter koster ressourcer.

"Vi har sammen med eksperter i sprogteknologier vist, at det er muligt at udvikle digitale læremidler. Nordplus-projektet har været utrolig vigtigt for udviklingen og har gjort det muligt at flytte en del af sproglæringen fra bogen til den nye digitale verden," siger Auður Hauksdóttir.

PARTNERE

- Vigdís Finnbogadóttir Instituttet for Fremmedsprog, Island
- CBS - Copenhagen Business School, Danmark
- Departement for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke, Grønland
- Fróðskaparsetur Føroya, Færøerne

LÆS MERE
I HÅNDBOGEN
www.nordplusonline.org

NORDPLUS JUNIOR
NORDPLUS VIDEREGÅENDE UDDANNELSE
NORDPLUS VOKSEN
NORDPLUS HORIZONTAL
→ **NORDPLUS NORDENS SPROG**

Nordplus
Styrelsen for Forskning og Uddannelse - SFU
Bredgade 40
DK-1260 København K
www.ufm.dk/nordplus

Nordplus

Gennem Nordplus støtter Nordisk Ministerråd samarbejde og udveksling mellem uddannelsesinstitutioner og andre aktører på tværs af de nordiske og baltiske lande.

Omkring 3.000 institutioner deltager hvert år i Nordplus, og ca. 9.000 elever, studerende og undervisere er årligt på uddannelsesophold i et andet nordisk eller baltisk land med Nordplus.

I 2018 fyldte Nordplus 30 år, og samtidig var det 10 år siden, de baltiske lande kom med. Vi markerer dette med en række artikler, der går tæt på erfaringerne fra projekterne og giver information om de generelle støttemuligheder med nøgletal fra perioden 2012–2018.